

PEDAGOGY AND EDUCATION

Дослідження рівня толерантності учнів професійної освіти

Колодяжна Алла Володимирівна¹, Негода Марія Миколаївна²

¹ кандидат психологічних наук, доцент;
Київський національний університет технологій та дизайну; Україна

² студентка I курсу;
Київський національний університет технологій та дизайну; Україна

В Україні коледжі займають важливе місце в системі професійної підготовки фахівців, яким у майбутньому належить працювати і взаємодіяти з людьми різних національностей, переконань, віросповідань. Толерантність – це те, що бракує зараз деяким людям та націям. Як зазначається в Декларації принципів толерантності, затвердженій резолюцією 5.61 Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16 листопада 1995 р., вона є необхідною умовою миру та соціально-економічного розвитку всіх народів. У статті 1 цього документа толерантність трактується як повага, прийняття та правильне розуміння різноманіття культур нашого світу, наших форм самовираження та способів проявів людської індивідуальності. Наявність толерантних відносин у суспільстві призводить до природного, невимушеного співробітництва, зближення людей різних культур [1]. Невизнання та неприйняття інших національних груп, релігійних інститутів є проявом інтолерантності, що зумовлює виникнення конфліктів, агресивного націоналізму, расизму, антисемітизму, відчуження, маргіналізації, дискримінації тощо. Толерантне ставлення до іншої людини передбачає визнання та розуміння того, що особистість не просто інша, а й має право бути іншою. Прояв толерантного та поважного ставлення сприяє вільному та відкритому діалогу, досягненню згоди у суспільстві. У формуванні толерантної свідомості та соціальної поведінки учнів професійної освіти важливо визначити елементи нетерпимості, що виявляються як у суспільстві, так і в училищі – його відображенні [2].

Дослідження рівня сформованості толерантності проводилося в Київському професійному коледжі технології та дизайну одягу. В ньому взяли участь 20 учнів 1 курсу групи професії

PEDAGOGY AND EDUCATION

кравець-закрійник.

Саме дослідження було проведено опитування анкетю «Наскільки Ви толерантні», що дозволяє визначити у опитуваних рівень їх толерантності. Результати представлені в Табл.1. Високий рівень толерантності учнів характеризується наявністю всіх властивостей, притаманних певним показникам. Середній рівень толерантності учнів професійної освіти характеризується наявністю половини і більше відповідних критеріїв. Низький рівень толерантності характеризується відсутністю більшості встановлених стандартних характеристик. Тому, за наявними результатами, характеризують частоту та інтенсивність деяких стандартних показників, сформованих толерантністю учнів, і поділяють на три рівні: високий, середній та низький.

Таблиця 1

	Ні%	Так%	Не зовсім%	Не знаю%
1. Чи вважаєте ви, що всі люди повинні бути рівними у своїх правах	20	50	20	10
2. Чи можете ви терпляче пояснити щось не зовсім тямущій людині, аж доки вона не зрозуміє?	10	70	20	-
3. Чи вмієте ви протистояти невпевненості в собі та сумнівам, які вас чекають на цьому шляху?	10	50	30	10
4. Чи треба дружити з людьми інших національностей?	-	90	-	10
5. Чи треба дружити з дітьми з інвалідністю?	-	90	-	10
6. Чи має право людина мати іншу точку зору?	-	100	-	-
7. Якщо зі мною вчинять грубо, я відповім тим самим.	30	20	50	-
8. Будь які релігії мають право на існування	10	70	20	-
9. Чи може урватися терпіння, коли ви довго чогось чекаєте?	20	60	20	-
10. Я хотів / хотіла би стати більш терпимим / терпимою до інших	20	60	20	-

В результаті дослідження було високий рівень толерантності виявлено у 60 % опитуваних. Високий рівень толерантності притаманний учням, які глибоко розуміють природу толерантності та характерні якості толерантності;

PEDAGOGY AND EDUCATION

усвідомлюють існування обмежень толерантності; проявляють розвинену емпатію та виявляють мотивацію якостей характеру толерантності; присутні позитивні комунікативні риси (виражають втіху, підбадьорення, похвалу, згоду); послідовно проявляють людяність, терпимість, доброту, чуйність, самовладання; вміють взаємодіяти та співпрацювати у вирішенні спільних проблем; завжди знаходять шляхи запобігання та розв'язання конфліктів.

Середній рівень толерантності становить 24 % опитуваних. Він характеризується достатнім знанням про толерантність і якістю толерантної особистості; частковим усвідомленням існування меж толерантності; наявністю середнього рівня емпатії; бажанням спілкуватися (переважно з прагматичних міркувань); намагатися виявляти людяність, толерантність, доброту, чуйність. Представники не завжди можуть конструктивно розв'язувати конфлікти.

Низький рівень толерантності, 16% опитуваних, проявляється в тому, що учні погано знають суть толерантності та якості толерантної особистості; не знають про існування меж толерантності; характеризуються недорозвиненою емпатією; несхвально ставляться до іншої людини, не знають, як з нею спілкуватися; їм властиві егоїзм, зарозумілість, ворожість, нестриманість, нетерпимість, дратівливість, войовничість, конфліктність, і ці люди часто влаштовують сварки. [3]

Отже, у групі досліджуваних кількість учнів з високим та середнім рівнем більша, тож вони домінують виявленням терпимості до поглядів інших, поважають один одного, уміють взаємодіяти, співпрацювати, вступати в діалогічне спілкування, відмова від насилля. З низьким рівнем толерантності учнів менше, вони конфліктні, мало спілкуються з однолітками, відносяться зневажливо до однокласників та вчителів. Все це свідчить про те, що потрібно шукати нові форми та методи роботи педагогів коледжу для формування толерантності у учнів.

Толерантність не виникає на порожньому місці і не є вродженою. Вона підлягає розвитку, стимулюванню (насамперед самостимулюванню) та корекції протягом усього періоду професійної підготовки майбутнього фахівця.

У період здобуття спеціальності учні повинні навчитися виявляти толерантність у міжособистісному спілкуванні та взаємодії з різними людьми, незалежно від їх соціально-психологічних та культурних особливостей, сприймати соціум через призму не лише власних інтересів, поглядів, думок, а й інтересів, поглядів, думок інших.

PEDAGOGY AND EDUCATION

Необхідно вже з перших днів навчання виховувати в учнів толерантність, ототожнюючи її з терпимістю, прийняттям, розумінням, повагою. Толерантність передбачає усвідомлений контроль за своїми емоціями, думками, поведінкою, психічним станом, які відповідають за позитивне ставлення до інших людей у міжособистісному спілкуванні та взаємодії.

References:

- [1] Декларація принципів толерантності. Затверджено резолюцією 5.61 Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16 листопада 1995 р. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/MU95324>
- [2] Грива О. А. Соціально-педагогічні основи формування толерантності у дітей і молоді в умовах полікультурного середовища / О. Грива. – Київ: ПАРАПАН, 2005. – 227 с.
- [3] Волошина О.В. Про показники та рівні сформованості толерантності в старших підлітків. Наукові записки. – Вінниця: ВДПУ, 2006. – Вип. 16. – С. 133-138.